

ESO:s yttrande över departementsskrivelsen Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22)

Vi instämmer i behovet att förbättra kvaliteten i de konsekvensutredningar som ligger till grund för offentligt beslutsfattande i Sverige. Detta förutsätter att regelverket kring kraven på konsekvensutredningar görs mer överskådligt. Att samla relevanta bestämmelser i en ny förordning samt göra dem mer enhetliga, såsom skrivelsen föreslår, anser vi kommer kunna utgöra en god grund för en bättre efterlevnad av uppställda krav. Vi ser positivt på förtydligandet i skrivelsen att konsekvensutredningarna ska utgå från ett helhetsperspektiv, men noterar att detta i viss mån motsägs av det faktum att begreppet *sambällsekonomiska konsekvenser* saknas i lydelsen av förslaget till förordning om konsekvensutredning. Vi anser att det är ett lämpligt begrepp att använda även framgent eftersom det är vedertaget, kopplar till en välfärdsteoretisk ansats samt varit föremål för metodutveckling under en ansevärd tid.

Ett samlat och, till del, tydligare regelverk är dock inte tillräckligt för att de aktörer vars uppgift är att ta fram förslag till regel- och policyförändring ska kunna genomföra ändamålsenliga konsekvensutredningar. Det är även avgörande att stöd ges i den praktiska tillämpningen av regelverket. Vi ser därför positivt på förslaget om att tydligare uppdra åt ett antal myndigheter att bistå med metodutveckling, vägledning och utbildning rörande konsekvensutredningar. Var det övergripande ansvaret för att koordinera detta arbete lämpligast placeras har vi dock inga synpunkter på. Avslutningsvis i detta remissvar återkommer vi däremot till det stöd som vi anser att kommittéväsendet mer generellt behöver för att på ett effektivt sätt kunna uppfylla sina uppgifter.

Vi vill understryka vikten av att Sverige i sitt beredningsarbete också låter genomföra konsekvensutredningar inför och i samband med EU:s lagstiftningsprocess. Som påpekas i departementsskrivelsen förhåller sig en betydande del av de svenska regelverken direkt eller indirekt till unionsrätten. Genom att genomföra konsekvensutredningar i ett tidigt skede kan effekterna av EU-kommissionens förslag för svenskt vidkommande bättre överblickas och framför allt ge tyngd åt svenska ståndpunkter. Vi hade gärna sett att departementsskrivelsen hade inskräpvt detta behov ytterligare och även kommit med mer konkreta förslag på denna punkt. Det är dock positivt att skrivelsen föreslår att en särskild utredare ges i uppdrag att analysera detta behov och de organisatoriska och regelmässiga förutsättningar som kan följa därav. På motsvarande sätt borde frågan kunna utredas om inte vissa delar av konsekvensförordningen bör tillämpas även i Regeringskansliets interna beredningsprocess.

Slutligen anser vi att det inte går att behandla frågan om hur kvaliteten i konsekvensutredningar ska kunna höjas utan att också beakta de faktorer som påverkar förutsättningarna för kommittéer och särskilda utredare att utföra sina uppgifter mer generellt. En kommitté tillsätts traditionellt för att fokusera på en specifik fråga/område. Syftet är att på ett effektivt sätt, utan hög overheadkostnad, ta fram kunskap och komma med förslag. Men för att detta ska kunna uppfyllas måste regeringens förhållande till kommittéväsendet beakta samhällsutvecklingen. Det kan konstateras att Kommittéhandboken (Ds 2000:1) som ska innehålla stöd och riktlinjer för kommittéer publicerades 2000, och har inte reviderats sedan dess. Samtidigt har samhället förändrats väsentligt under de dryga 20 år som förflutit sedan utgivningen, inte minst förhållanden kopplade till en ökad digitalisering. I dag ställs även krav på att offentliga aktörer ska vara tillgängliga och kommunikativa, inte sällan genom en egen webbplats.

Dataskyddsförordningen (GDPR), Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service och Lagen om e-plikt är bara några exempel på tvingande regelverk som tillkommit under det senaste decenniet och som också enskilda kommittéer och särskilda utredare i många fall behöver förhålla sig till. Trots det saknas i dag stöd i juridiska frågor för kommittéväsendet. Det administrativa stödet är likaså högst begränsat. Uppgifter av nämnda slag som varje kommitté förväntas hantera själv tränger undan möjligheten att koncentrera sig på den sakfråga som utredningen har tillkallats för. Till det kommer den tid som går åt inledningsvis till rekrytering av den egna sekretariatspersonalen. Det är därför nog så angeläget att stärka

kommittéväsendet även i termer av juridiskt stöd och vägledning, dito rörande hantering av media- och kommunikationsfrågor samt – utöver vad som ges i dag – i administrativa uppgifter. Kommittéernas arbete med konsekvensanalyser riskerar annars alltjämt att bli lidande.

I detta ärende har ESO:s ordförande Karolina Ekholm beslutat. Kanslichef Lena Unemo har varit föredragande.

Karolina Ekholm (Ordförande)

Lena Unemo (Kanslichef)